

En meitemarkgâte

OLA M. WERGELAND KROG

Wergeland Krog, O.M. 2001. En meitemarkgâte. *Natur i Østfold* 20(1/2): 90-91.

Naturen er full av store og små gåter. De fleste har en rimelig forklaring, slik som denne historien om en eller flere geskjeftige meitemarker som har «skalket lukene» for vinteren. Hva de tettet åpningene med og når de gjorde det er kjent, men hvordan de gjorde det er og forblir en gåte, ihvertfall for artikkelforfatteren.

Ola M. Wergeland Krog, 1892 Degernes, tlf. 69 17 89 90, e-post:omwk@online.no

I forbindelse med gravearbeider på ei hustomt i et gammelt kulturlandskap på plassen Munkebråten i Rakkestad kommune ble gresstorva skrappt bort på et område på ca. 15 kvm. Denne nakne flaten med moldholdig siltjord ble liggende slik hele høsten, og det eneste som ble liggende oppå jorda var en mengde brune barnåler fra tre furutrær som sto inntil. Plassen er vindeksponert så alt løvet fra de nærliggende løvtrærne blåste bort. Utpå seinhøsten fikk jeg se at det sto bunter med brune furubarnåler tett i tett med ca. 20 cm mellomrom. Ved nærmere undersøkelse viste det seg at de var tett sammenbuntet, og sto ned i hull i jorden som små sopolimer. De var dratt ca. 10 mm ned i hullene, som hadde en diameter på 10-13 mm.

Hullene var gravet av meitemark, og selv om ingen av markene ble observert og artsbestemt, tilsier størrelsen på hullene og habitatet at det sannsynligvis var vår største meitemark, *Lumbricus terrestris*, som hadde vært i virksomhet.

Denne arten kan bli opptil 30 cm lang, og jeg har mange ganger ligget på kne med lommelykt i hagen og beskuet både matsanking og paring av «doggmark» som trolig har vært *Lumbricus terrestris*. Jeg har også tidligere lagt merke til at meitemarken har rullet sammen visne blader og trukket dem ned i hullene sine, men vanligvis bare ett og ett blad i hvert hull. På regnfulle høstkvelder kan utfoldelsen av denne aktiviteten være så

voldsom at den kan høres på mange meters avstand.

At meitemarken ønsker å sikre seg et forråd av visne blader til vinteren virker rimelig, men bunter med brune furubarnåler virker som noe asketisk kosthold. Eller er målet bare å tette åpningen for vinteren? Uansett hadde disse markene ikke noe annet å velge i enn furunåler.

Alle de relativt symmetrisk plasserte «kostene» med brune furnåler ble behørig fotografert, men dessverre har alle bildene gått tapt.

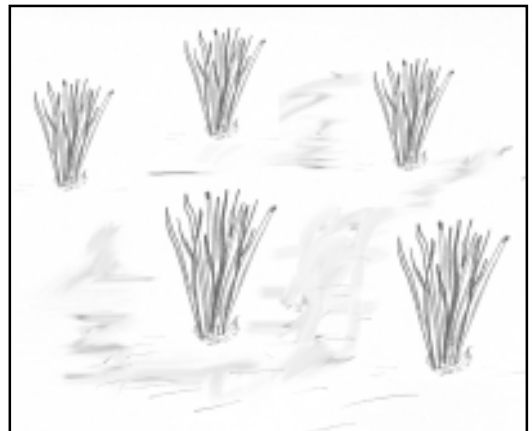

Fig. 1. Små bunter av brune furunåler var brukt til å tette gangene til meitemarken for vinteren, eller var det til vinterforråd?

Fig. 2. Meitemark i paringsakt over betonghellene på en gårds plass i Rakkestad sentrum i juni 1999. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

Men så var det gåten

Det var alle de små brune «kostene» med brune furubarnåler som fikk meg til å ta fram kameraet i utgangspunktet, men det var først etter noen dager jeg begynte å reflektere over det store spørsmålet: Hvordan fikk meitemarken furunålene ned i hullene sine?

Det var sikkert over hundre huller som var stappfulle av furunåler, men det var ingen åpne hull å finne.

Hvordan i hul(l)este kan en centimeter tykk meitemark klare å ligge nede i hullet sitt og samtidig klare å proppe det fullt av barnåler? At den kan få noen nåler ned ved å gjøre munnen lang og smal kan jeg forestille meg, men hvordan klarte den å fylle hele hullet?

Den kan jo ha tatt alle i munnen på en gang og dratt dem ned samtidig, men da oppstår en

nytt spørsmål av samme kategori, hvordan få alle barnålene i munnen samtidig?

Den kan jo selvfølgelig ha krøpet rundt oppe på bakken og proppet igjen alle hullene fra utsiden, for deretter å trekke seg unna og krype ned i et hull som jeg ikke hadde oppdaget. Jeg har imidlertid aldri sett at «doggmargene» forlater hullet med bakkroppen mens de sanker løv om høsten. Jeg overvar engang en paringsakt mellom to meitemarker, og ikke engang da forlot de sine ganger med bakkroppene (Se. fig. 1).

Hvis ingen har noen god forklaring på gåten, ser jeg ingen annen mulighet enn å skrape rent et nytt stykke eng, bestrø det med furubarnåler, rigge opp kamouflasjeteltet og vente på høsten...